

Հայաստանի Հանրապետության Կենսորոնական բանկ

Տարեկան հաշվետվություն
2006

Տարեկան հաշվետվություն 2006

Ներկայացվում է
Հայաստանի Հանրապետության
Ազգային ժողովին

ՀՀ ԿԲ նախագահ

Տ. Սարգսյան

ԲՈՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	7	<i>Վճարահաշվարկային համակարգ և իրավական դաշտ</i>	74
1. Գնաճի հաշվետվություն	11	3. Ֆինանսական ենթակառուցների զարգացումը	77
1.1. Գնաճի զարգացումներ	11	3.1. Վճարահաշվարկային հարաբերությունների զարգացումը	77
<i>Գնաճն ըստ ապրանքների և ծառայությունների խմբերի, բնականոն գնաճ</i>	11	<i>Անկանխիկ վճարումների խրախուսում</i>	77
1.2. Գնաճի գործոններ	15	<i>Վճարային համակարգերի հսկողություն</i>	77
Արտաքին միջավայր	15	<i>Վճարահաշվարկային ծառայություն</i>	77
<i>Վճարային հաշվեկշիռ</i>	19	<i>մատուցող կազմակերպություններ</i>	77
<i>Ընթացիկ հաշիվ</i>	20	<i>Արտարժութային և արժեթղթերի շուկայի գործառնությունների հաշվարկային ընթացակարգեր</i>	78
<i>Կապիտալի և ֆինանսական հաշիվ</i>	23	<i>ՀՀ վճարահաշվարկային բնագավառի հիմնական ցուցանիշներ</i>	78
Տոկոսադրույքներ, փոխարժեք և դրամավարկային զարգացումներ	23	<i>Էլեկտրոնային վճարումների համակարգ</i>	79
<i>Տոկոսադրույքներ</i>	23	<i>Համախառն թղթային վճարումների համակարգ</i>	80
<i>Փոխարժեք</i>	26	<i>Պետական արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկների իրականացման համակարգ</i>	80
<i>Դրամավարկային զարգացումներ</i>	28	<i>Պլաստիկ քարտերի շուկա</i>	81
Համախառն պահանջարկ և առաջարկ	31	<i>Սիջազգային փոխանցումների համակարգեր</i> ...	82
<i>Համախառն պահանջարկ</i>	31	3.2. Կանխիկ դրամաշրջանառություն	84
<i>Համախառն առաջարկ</i>	34	<i>Հնամաշ դրամանիշերի փոխարինում</i>	86
Աշխատանքի շուկա	36	<i>Հուշադրամների թողարկում</i>	86
Ներմուծման գներ և արտադրողների գներ.....	36	<i>Դրամանենցության դեմ պայքար</i>	87
<i>Ներմուծման գներ</i>	37	3.3. ՀՀ ֆինանսական համակարգի օրենսդրական և ենթաօրենսդրական փոփոխություններ	88
<i>Տեղական արտադրանքի գներ</i>	38	<i>Ֆինանսական համակարգի օրենսդրական դաշտի փոփոխություններ</i>	88
1.3. Մակրոտնտեսական կանխատեսումներ	40	<i>Բանկային համակարգի կարգավորման դաշտի փոփոխություններ</i>	94
Արտաքին միջավայրի զարգացումներ	40	<i>Ապահովագրական շուկայի կարգավորման դաշտի փոփոխություններ</i>	95
Ներքին տնտեսության զարգացումներ.....	41	<i>Արժեթղթերի շուկայի կարգավորման դաշտի փոփոխություններ</i>	96
<i>Համախառն առաջարկ</i>	41	<i>Ֆինանսական շուկայի այլ մասնակիցների կարգավորման դաշտի փոփոխություններ</i>	97
<i>Համախառն պահանջարկ</i>	42	3.4. Փողերի «լվացման» և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքար	98
<i>Պետական պահանջարկ</i>	42	<i>Տեղեկությունների ստացում, վերլուծություն և տրամադրում</i>	98
Գնաճի կանխատեսումներ	42	<i>Փողերի «լվացման» և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի ոլորտում ՀՀ օրենսդրության և այլ իրավական ակտերի բարեփոխումներ</i>	98
<i>Արտաքին միջավայր</i>	42	<i>Սիջազգային համագործակցություն</i>	99
<i>Ներքին միջավայր</i>	43	<i>Ներպետական համագործակցություն</i>	99
1.4. ՀՀ ԿԲ խորհրդի նիստերի արձանագրություններ	44	<i>Ուսուցում և վերապատրաստում</i>	99
2. ՀՀ ֆինանսական կայունություն	53	«Գերմանա-հայկական հիմնադրամ» ծրագրի կառավարման գրասենյակ	101
2.1. Ֆինանսական կայունությունը մակրոտնտեսական միջավայրում	53	4. Կառավարում	103
<i>Իրական հատված</i>	53	4.1. Միջազգային պահուստների մակարդակը և կառավարումը	103
<i>Հարկաթուղիների հատված</i>	55	4.2. Կադրային քաղաքականություն	104
<i>Արտաքին հատված</i>	56	ՀՀ կենտրոնական բանկի կառուցվածքը	107
2.2. ՀՀ ֆինանսական շուկայի կայունություն ...	59	ՀՀ ԿԲ տարեկան ֆինանսական հաշվետվություն	109
<i>Փողի և կապիտալի շուկաներ</i>	59	Հավելված	157
<i>Արժույթային շուկա</i>	60		
2.3. ՀՀ ֆինանսական հաստատություններ	62		
<i>Բանկային համակարգը 2006 թվականին</i>	62		
<i>Վարկային կազմակերպություններ</i>	70		
<i>Ապահովագրական ընկերություններ</i>	71		
<i>Արժեթղթերի շուկայի մասնակիցներ</i>	72		
<i>Արտարժույթի առջ ու վաճառքի փոխանակման կետերը և արժույթային դիլերներ</i>	72		
<i>Ֆինանսական շուկայի այլ մասնակիցներ</i>	73		
2.4. Ֆինանսական կայունությունը ՀՀ ֆինանսական ենթակառուցներում	74		

ՆԵՐԱՇՈՒԹՅՈՒՆ

2006 թվականի հունվարին ՀՀ կենտրոնական բանկը հանդես եկավ հայտարարությամբ, ըստ որի՝ գործելով «ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի սահմաններում, 2006 թվականի հունվարի 1-ից ՀՀ կենտրոնական բանկը ընդունել է գնաճի կառավարման նոր մոտեցում՝ անցում կատարելով գնաճի նպատակադրման ռազմավարությամբ:

Մինչ այդ կիրառվող փողի ագրեգատների նպատակադրման ռազմավարությունը ՀՀ ԿԲ-ն ընդունել էր 1994 թվականին, երբ, 1993 թվականի վերջին ազգային արժույթը ներդնելուց հետո, սկսել էր իրականացնել ինքնուրույն դրամավարկային քաղաքականություն: Սա ենթադրում էր վերջնական նպատակի սահմանում, այնուհետև, վերջնական նպատակին հասնելու համար, միջանկյալ նպատակի կամ որ նույնն է՝ անվանական խարսխի սահմանում: Վերջնական նպատակը գնաճն էր, միջանկյալ՝ տնտեսությունում փողի առաջարկը կամ զանգվածը, որը ԿԲ-ն կառավարել է գործառնական նպատակի՝ փողի բազայի միջոցով: Այսինքն՝ գործել է *փողի բազա - փողի զանգված - գնաճ* շղթան: Չնայած ԿԲ-ն վերջին տարիներին հասել է գնաճի նպատակային ցուցանիշին, փողի ագրեգատների նպատակադրման ռազմավարություն իրականացնելիս առկա են եղել հիմնախնդիրներ: Մասնավորապես, վերջին տարիներին անկայուն էր դարձել *փողի զանգված - գնաճ* կապը՝ պայմանավորված տնտեսությունում փողի պահանջարկի տատանողական վարքագծով, բարձր դոլարայնացման պայմաններում փողի զանգվածում կառուցվածքային փոփոխություններով, ինչպես նաև գնաճի վրա ոչ մոնետար գործոնների զգալի ազդեցությամբ (արտաքին ցնցումներ և այլն): Եվ քանի որ ԿԲ գլխավոր նպատակը գների կայունության ապահովումն է, որն օրենսդիրը «ՀՀ պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքով ամրագրում է որպես գնաճի որոշակի մակարդակ, ապա վերոնշյալ կապի թուլացման պայմաններում ԿԲ-ն, նախապատվությունը տալով գնաճի նպատակային ցուցանիշին, դրամավարկային քաղաքականության իրականացման ժամանակ պարբերաբար վերանայել է փողի զանգվածի իր ծրագրած ցուցանիշը: Փաստորեն, փողի ագրեգատների անվանական խարսխն արդյունավետ չէր ծառայում իր նպատակին, քանի որ սահմանափակված լինելով օրենսդրի՝ գնաճի որոշակի մակարդակի ապահովման պա-

հանջով, ԿԲ-ն բազմիցս հարկադրված էր դիմելու հայեցողականության:

2006 թվականից անցնելով գնաճի նպատակադրման ռազմավարության, որի վերջնական նպատակը գնաճի նպատակային մակարդակն է, իսկ որպես անվանական խարսխ է սահմանվում գնաճի կանխատեսված մակարդակը, ԿԲ-ն այլևս չի ուղղորդվում փողի ագրեգատների ցուցանիշով: Որպես գործառնական նպատակ՝ ընդունվում է կարճաժամկետ տոկոսադրույքը, սակայն, ֆինանսական կայունության ապահովման նկատառումներից ելնելով, ԿԲ-ն կիրառելու է նաև ծավալային կարգավորման մոտեցումներ: Գնաճի մոդելի միջոցով կանխատեսելով ապագա ժամանակահատվածի գնաճը, ԿԲ-ն գնահատում է նպատակային ցուցանիշից դրա շեղումը և քաղաքականությունը ուղղորդում նպատակային և կանխատեսված ցուցանիշների միջև շեղման վերացմանը: Գործում է *տոկոսադրույք - գնաճի կանխատեսված մակարդակ - գնաճ* շղթան: Նախկին ռազմավարության նկատմամբ գնաճի ուղղակի նպատակադրման հիմնական առավելությունն այն է, որ եթե առաջինի պարագայում գնաճը պայմանավորող գործոն էր համարվում միայն փողի զանգվածը, ապա երկրորդի դեպքում դիտարկվում է հավանական տարբեր ազդեցություններ ունեցող գործոնների լայն դաշտ՝ ներառյալ հասարակության սպասումները ապագայի վերաբերյալ:

Գնաճի նպատակադրման ռազմավարություն իրականացնելիս առավել կարևորվում է ԿԲ գործունեության հաշվետվելիությունն ու թափանցիկությունը: Այդ նպատակով ԿԲ-ն պարբերաբար կիրառարակի գնաճի կանխատեսված ցուցանիշը՝ Գնաճի հաշվետվությունների միջոցով, որոնք 2006 թվականից թողարկվում են եռամսյակային պարբերականությամբ («ՀՀ կենտրոնական բանկի բանբեր»)՝ ներկայացնելով քաղաքականության իրականացման ընթացքը: Այդպիսով, հասարակությունը կարող է հետևել ԿԲ գործունեությանը, իրականացված քաղաքականության և հատկապես արձանագրված շեղումների վերաբերյալ ստանալ բացատրություններ: Այս գործընթացը նպատակաուղղված է Կենտրոնական բանկի, ազգային դրամի նկատմամբ հասարակության վստահության և դրամային խնայողությունների աճին, դրամավարկային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացմանը:

Գնաճի կառավարման նոր ռազմավարության պայմաններում իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում 2006 թվականին տարեկան գնաճը կազմել է 5.2%: Գնաճը հիմնականում ձևավորվել է պարենային ապրանքների գների 6.6% և ծառայությունների սակագների 5.3% աճի հետևանքով, որոնք գնաճին համապատասխանաբար նպաստել են 3.6 և 1.6 տոկոսային կետով: Պարենային ապրանքների գների աճը հիմնականում պայմանավորվել է «Բանջարեղեն», «Միրգ» և «Շաքարավազ» ապրանքախմբերի փոփոխություններով (նպաստումը համապատասխանաբար՝ 3.3, 1.4 և 0.5 տոկոսային կետ), իսկ ծառայությունների սակագների աճը՝ «Բուժսպասարկման ծառայությունների» և «Բնակվումնալ ծառայությունների» ցուցանիշների աճով (նպաստումը համապատասխանաբար՝ 0.9 և 0.3 տոկոսային կետ):

Ինչպես նախորդ տարիներին, 2006 թվականին ևս արձանագրվել է տնտեսական բարձր աճ. տարվա արդյունքում՝ 13.4%: Դա այս տարի ևս ապահովվել է հիմնականում շինարարության և ծառայությունների ավելացված արժեքների իրական աճի բարձր մակարդակների հաշվին: Այդ ոլորտների տարեկան աճը համապատասխանաբար կազմել է 37.2% և 14%: Նշված զարգացումները, մասնավորապես զբոսաշրջության աճի տեմպի արագացումը, տնտեսությունում արտաբյուրյի ներհոսքի խթանման հետ մեկտեղ, նպաստել են նաև բնակչության եկամուտների աճին, որը մասնավոր սպառման աճի միջոցով որոշակի գնաճային ճնշումներ է ձևավորել սպառողական շուկայում:

Տնտեսության իրական հատվածի մյուս երկու ճյուղերում՝ արդյունաբերությունում և գյուղատնտեսությունում, աճի տեմպերը դանդաղել են: Ընդ որում, եթե արդյունաբերության ավելացված արժեքի նվազումը պայմանավորվել է միջազգային շուկայական պայմանների փոփոխությամբ, ապա գյուղատնտեսության վրա բացասական ազդեցություն են ունեցել անբարենպաստ բնակչության պայմանները: Արդյունքում, 2006 թվականին արձանագրվել է արդյունաբերության արտադրանքի իրական նվազում՝ տարեկան 0.9% (2005 թ-ին՝ 7.4% աճ), իսկ գյուղատնտեսության տարեկան աճը կազմել է ընդամենը 0.4%՝ նախորդ տարվա 11.2%-ի փոխարեն:

Տարվա ընթացքում ներքին պահանջարկի աճը կազմել է տարեկան 13.7%, իսկ մասնավոր հատվածի ծախսումների աճը՝ 13.2%: Բավականին բարձր է եղել արդյունքը մասնավոր ներդրումների ոլորտում՝ տարեկան 27.9% աճ, որը

հիմնականում պայմանավորվել է չորրորդ եռամսյակում արձանագրված աճով: Կապիտալ ներդրումների աճը մեծ մասամբ արտահայտվել է շինարարության աճի տեմպերի արագացմամբ, հատկապես՝ բնակարանային շինարարության ոլորտում:

2006 թվականի ընթացքում 9.2%-ով ավելացել է մասնավոր սպառումը, որը, զուգակցվելով բուսաբուծության ոլորտում բերքի ծավալների նվազմամբ, որոշակիորեն խորացրել է գնաճային ճնշումները սպառողական շուկայում:

Աշխատանքի շուկայում 2006 թվականին շարունակվել են վերջին 5 տարիներին դրսևորված՝ գործազրկության կրճատման և աշխատավարձի աճի միտումները: Տնտեսության միջին անվանական աշխատավարձի տարեկան աճը կազմել է 23.5%, իսկ աշխատավարձի իրական աճը՝ 20.8%, ընդ որում՝ աճ է արձանագրվել տնտեսության բոլոր ճյուղերում: Գործազրկության մակարդակը կազմել է 7.4%՝ նախորդ տարվա համեմատ նվազելով 0.8 տոկոսային կետով: Տնտեսությունում արտադրողականության աճը շարունակում է զիջել աշխատավարձերի աճի ցուցանիշին, ինչը սպառողական շուկայում ստեղծել է գնաճային ճնշումներ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ներմուծման դոլարային գները ավելացել են 15.2%-ով, որն էապես գերազանցել է նախորդ տարվա նույն ցուցանիշը (6.7%): Սակայն դրամի արժեքավորումը և Կառավարության կողմից գազի սակագների ավելացման սուբսիդավորումը հիմնականում չեզոքացրել են ներմուծման դոլարային գների աճը, և դրամային արտահայտությամբ դրանք աճել են ընդամենը 3.6%-ով: 2006 թ. ընթացիկ հաշվի պակասուրդը խորացել է (159.2 մլն ԱՄՆ դոլարով), իսկ ընթացիկ հաշիվ/ՅՆԱ հարաբերակցությունը կազմել է 5.3%՝ նախորդ տարվա 3.9%-ի փոխարեն: Մինչդեռ, եթե հաշվի առնենք ոչ բանկային հատվածի միջոցով կանխիկ արտաբյուրյի զուտ ներհոսքի վերաբերյալ ԿԲ գնահատումները, ընթացիկ հաշիվը դառնում է հավելուրդային՝ կազմելով 346.3 մլն ԱՄՆ դոլար և ՅՆԱ-ի 5.4%-ը:

Տարվա ընթացքում ֆինանսական ներհոսքի զգալի աճը նպաստել է համախառն պահանջարկի աճին և ճնշումներ է առաջացրել գնաճի վրա: Սակայն, մյուս կողմից, Կենտրոնական բանկի վարած լոգացող արժույթային քաղաքականության արդյունքում զսպվել են գնաճի վրա ֆինանսական միջոցների մեծածավալ ներհոսքի ճնշումները:

2006 թվականին հարկաբյուջետային քաղաքականությունը համախառն պահանջարկի վրա ունեցել է չեզոք ազդեցություն: Ընդ որում, չեզոք ազդեցությունը դրսևորվել է և՛ ծախսերի, և՛ եկամուտների մասով: Բյուջեի կատարման գործընթացում պահպանվել են նախորդ տարիներին դրսևորված միտումները. եկամուտների մասով՝ տարեկան ծրագրի գերակատարում, իսկ ծախսերի մասով՝ խնայողությունների ձևավորում տարվա առաջին եռամսյակում և համեմատաբար մեծածավալ ծախսումներ տարվա վերջին:

2006 թվականին դրամավարկային հատվածի զարգացումները բնութագրվել են մակրոտնտեսական միջավայրի երկու հիմնական առանձնահատկությամբ: Նախ, դրսևորվել են ԿԲ զլխավոր խնդրի իրագործման հետ կապված հիմնական ռիսկերը, որոնք սպասվում էին տնտեսության մյուս հատվածներից: Մասնավորապես՝ ոչ բարենպաստ եղանակի պատճառով բուսաբուծության համախառն բերքի նվազման պայմաններում արձանագրվել է «Միրզ» և «Բանջարեղեն ու կարտոֆիլ» ապրանքախմբերի գների բարձր աճ՝ համապատասխանաբար 29.5% և 37.9%: Միևնույն ժամանակ, արտաքին հատվածում գրանցվել է էներգակիրների, մասնավորապես՝ նավթի գների աճ: Արդյունքում՝ արձանագրվել է կանխատեսվածից բարձր գնաճ: Այդ պարագայում ԿԲ-ն վերանայել է գնաճի ծրագրային ցուցանիշը (տարեկան տարեկան մինչև 3%-ի փոխարեն՝ 5% ± 1.5%)՝ նաև ֆինանսական շուկայում գնային կտրուկ տատանումներ թույլ չտալու նկատառումներից ելնելով:

Երկրորդ առանձնահատկությունը կապված է տարվա կեսից դրամայնացման գործընթացի զգալի աշխուժացման հետ (դրամային զանգվածի տեսակարար կշիռը փողի զանգվածում 2006-ի վերջին, նախորդ տարվա վերջի համեմատ, աճել է շուրջ 15%-ով), ինչը ևս նպաստել է դրամի պահանջարկի, հետևաբար և՛ ԿԲ կողմից ապահովված առաջարկի աճին: Տարվա արդյունքներով՝ դրամային զանգվածն ավելացել է 52.3%-ով, փողի բազան՝ 41.1%-ով, իսկ փողի զանգվածը՝ 32.9%-ով:

Ըստ 2007 թվականի գնաճի կանխատեսումների՝ ակնկալվում է, որ 2007 թ. շարունակվելու է կապիտալ շինարարության և ծառայությունների ոլորտների զարգացումը՝ պայմանավորված բնակչության եկամուտների աճով և Հայաստանում զբոսաշրջության զարգացմամբ, ինչը կխթանի համախառն պահանջարկը՝ պատճառ դառնալով գնաճային ճնշումների:

Արտաքին միջավայրից բխող հիմնական ռիսկերը կապված են ինչպես նավթի և հունքային ապրանքների գների, այնպես էլ հանրապետություն ներհոսող մասնավոր տրանսֆերտների՝ սպասվածից ավելի աճի հետ:

Նշված պայմաններում ակնկալվում է, որ 2007 թ. գնաճը կկազմի 4.1%, որը տարեկան 4% + 1.5% ծրագրային միջակայքի սահմաններում է: Ընդ որում, գնաճի բարձր կամ ցածր լինելու ռիսկերը որևէ ուղղությամբ գերակայություն չունեն: Ուստի, տարվա ընթացքում ԿԲ-ն մշտապես կհետևի տնտեսության ներքին և արտաքին միջավայրերի զարգացումներին և ռիսկերի ի հայտ գալու պարագայում համապատասխանաբար կարձագանքի և կչեզոքացնի գնաճը նպատակային ցուցանիշից շեղող ռիսկերը:

Ֆինանսական կայունության գրավականը ֆինանսական համակարգի անխափան գործունեությունն է, որի դեպքում ֆինանսական հաստատությունները միջոցներ են ներգրավում և արդյունավետ տեղաբաշխում: Ֆինանսական կայունությամբ են ապահովվում իրացվելիության անհրաժեշտ մակարդակը, անկանխիկ գործարքների անխափան իրականացումը, ռիսկերի գնահատումն ու կառավարումը, ընձեռվում շուկային իրավիճակներում առաջացած ռիսկերի կլանման հնարավորություն: Լայն իմաստով՝ ֆինանսական կայունությունը ճգնաժամերի բացակայությունն է, որի պայմաններում ֆինանսական համակարգի երեք հիմնական բաղադրիչները՝ ֆինանսական շուկան, ֆինանսական ինստիտուտները և ֆինանսական ենթակառուցվածքները արդյունավետ և անխափան կատարում են իրենց գործառնությունները:

Ֆինանսական կայունությանը սպառնացող ռիսկերը տարաբնույթ են ու տարածին: Անհրաժեշտ է գնահատել ինչպես ֆինանսական համակարգի ներքին ռիսկերը, այնպես էլ տնտեսության բոլոր հատվածներում առաջացող ռիսկերը և դրանց անթույլատրելի բարձր մակարդակի բացահայտման դեպքում՝ արագ արձագանքել: Ուսումնասիրության օբյեկտը և՛ մակրոմիջավայրն է, և՛ ֆինանսական համակարգի երեք բաղադրիչները՝ ֆինանսական շուկան, ֆինանսական ինստիտուտները և ֆինանսական ենթակառուցվածքները:

Իրական հատվածից բխող ռիսկերը հիմնականում կապված են տնտեսության առանձին ճյուղերում տեղի ունեցող շարժերի, ազգաբնակչության եկամտային և պարտքային ցուցանիշների, գների ընդհանուր մակարդակի, մասնավոր-

րապես՝ անշարժ գույքի գների տատանումների հետ: Հարկաբյուջետային հատվածից բխող ռիսկերի հիմնական աղբյուրը պետական պարտքի մեծությունն է, պետական բյուջեի պակասուրդը, դրա ֆինանսավորման աղբյուրները և հնարավոր հետագա զարգացումները: ՀՀ ֆինանսական կայունության ապահովման համար արտաքին հատվածի ռիսկերի բացահայտումը կարևորագույն խնդիրներից է, քանի որ համախառն տնօրինվող եկամտի մեջ բավական մեծ տեսակարար կշիռ ունեն արտերկրից ստացվող տրանսֆերտները և գործոնային եկամուտները:

Ընդհանուր առմամբ՝ մակրոմիջավայրից բխող ռիսկերը հիմնականում կարող են ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց եկամուտների, ինչպես նաև ակտիվների գների (հատկապես անշարժ գույքի) հնարավոր զարգացումների հետևանք լինել, որոնք կարող են առաջ բերել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կողմից վարկերի ներգրավման և մարման, ինչպես նաև ավանդների տեղաբաշխման նկատմամբ դրսևորվող վարքագծային կտրուկ փոփոխություններ:

Այս առումով ուշագրավ են փողի և արժույթային շուկաները, ընդ որում՝ փողի շուկայից բխող ռիսկերը կապված են պետական պարտատոմսերի առաջնային և երկրորդային շուկաների տոկոսադրույքների տատանումների հետ, իսկ արժույթային շուկայում, ֆինանսական կայունության տեսանկյունից, առավել մեծ ռիսկային գործոն է ՀՀ դրամ / ԱՄՆ դոլար փոխարժեքի տատանողականությունը:

ՀՀ ֆինանսական համակարգի ակտիվների մոտ 92%-ը բաժին է ընկնում բանկային համակարգին, հետևաբար, ՀՀ ֆինանսական համակարգի կայունության առումով, ֆինանսական հաստատություններում առաջացող ռիսկերի բացահայտման և գնահատման համար առաջնայինը բանկային համակարգում առկա ռիսկերի վերլուծությունն է:

ՀՀ բնակչության եկամուտների աճի, հետևաբար նաև ֆինանսական կայունության առումով էական նշանակություն ունեն ինչպես արտերկ-

րից ֆիզիկական անձանց փոխանցումները (2006 թ. ֆիզիկական անձանց զուտ դրամական փոխանցումները կազմել են 189 մլրդ ՀՀ դրամ), այնպես էլ անկանխիկ վճարումները (2006 թ. ծավալը՝ 5194 մլրդ ՀՀ դրամ, քանակը՝ 2627716): Այսինքն՝ տնտեսության զարգացման և ֆինանսական կայունության ապահովման համար կարևորվում է նաև վճարային համակարգերի անխափան գործունեությունը:

Դրամի նկատմամբ պահանջարկի կտրուկ աճի դեպքում իրացվելիության հնարավոր ռիսկերը մեղմելու և ֆինանսական կայունություն ապահովելու համար էական է դրամի շրջանառության և դրամական պահուստների բավարարման արդյակի ապահովումը: Տարվա ընթացքում ՀՀ ԿԲ դրամական պահուստները բավարարել են տնտեսության մեջ կանխիկ դրամի նկատմամբ ձևավորված պահանջարկը:

Ֆինանսական համակարգի անկատար օրենսդրական դաշտը կարող է խոչընդոտել ֆինանսական համակարգի դրական զարգացումները և ֆինանսական համակարգում բազմապիսի ռիսկերի պատճառ դառնալ: Դրանք կանխելուն և ֆինանսական կայունությանը նպաստող իրավական դաշտի ապահովման են ուղղված օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերում իրականացվող փոփոխությունները:

2006 թվականին Կենտրոնական բանկը մշտապես հետևել է ՀՀ ֆինանսական ենթակառույցների գործունեությանը, մասնավորապես՝ վճարահաշվարկային հարաբերություններին, կանխիկ դրամաշրջանառությանը, օրենսդրական և ենթաօրենսդրական փոփոխություններին, փողերի «լվացման» և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարին առնչվող զարգացումներին:

ՀՀ կենտրոնական բանկի կադրային քաղաքականությունը նպատակաուղղվել է կազմակերպության հիմնական գործունեության իրականացմանը և, միաժամանակ, աշխատակիցների սոցիալական և մասնագիտական անհրաժեշտ մակարդակի ապահովմանը: